

Het huisvrouwensyndroom

Bijlage "DS2", - 17 Dec. 2014
Pagina 16

'Mijn moeder heeft zelfmoord gepleegd. Met een sjaal. Toen is ze gestikt.' De Nederlandse journaliste Mirjam van Biemen was acht toen ze het nieuws kreeg dat haar moeder, Rieneke Eringa, zelfmoord had gepleegd. Het was 1983 en Rieneke zat in een inrichting in Wassenaar. Mirjam was nog te klein om te bevatten wat dat nu eigenlijk betekende, doodgaan. Huilen heeft ze niet gedaan.

Op haar twintigste kreeg Van Biemen de dagboeken van haar moeder in handen, volgeschreven in de periode 1976-1982, maar ze lezen durfde ze niet. Op haar 39ste, de leeftijd die haar moeder had toen ze stierf, besepte ze dat ze niet langer om de dagboeken heen kon. Al die jaren had Van Biemen te horen gekregen dat haar moeder 'gek' was, maar de dagboeken onthulden een heel ander beeld. Van Biemen maakte er een radiodocumentaire over, waarin ze getuigenissen van familie en bekenden verzamelt, afgewisseld met dagboekfragmenten van haar moeder.

Rieneke trouwde met violist Wibo van Biemen, maar de roze wolk van geluk verdampte snel toen ze besepte dat haar man haar niet zou steunen in het uitbouwen van een carrière. Zij wilde schrijven, en dat deed ze ook, 's avonds toen de kinderen in bed lagen: journalistieke stukken en gedichten. Maar haar man nam haar ambitie niet serieus, er volgden verschrikkelijke ruzies. 'Hij verwacht van mij dat ik mijn plichten nakom als moeder en huisvrouw. Telkens weer denk ik er over een baan te gaan zoeken en ergens anders te gaan wonen. Een vrouw die niets anders doet dan achter haar kinderen aanrennen en sloven, zal nooit volgroeid raken', schrijft Rieneke in haar dagboek.

Van Biemen ontdekt dat als haar moeder twintig jaar later was geboren, haar lot wellicht anders was geweest: ze was een schoolvoorbeeld van een vrouw die aan het 'huisvrouwensyndroom' leed, zoals de feministische schrijfster Betty Friedman het noemde.

'Als je ontevreden was, had je je eigen vrouwelijkheid niet geaccepteerd, zo werd toen gedacht', getuigt een van Rienekes bekenden. 'Behoorlijk wat vrouwen liepen naar psychiaters of zaten aan de sherry omdat ze dachten: er is wat mis met mij.'

Eerder schreef Van Biemen een aangrijpend stuk over de totstandkoming van de documentaire waarin ze haar eigen beleving verwerkt. De laatste keer dat ze haar moeder aan de telefoon had, had die haar bijvoorbeeld beloofd dat de kleine Mirjam op jazzballet zou mogen.

Dat soort anekdotes komen in de documentaire zelf minder aan bod en dat is jammer, want ondanks de erg mooie soundtrack komt het geheel daardoor afstandelijk over. Mama wil weg is vooral een boeiend tijdsdocument dat een unieke inkijk geeft in het drama van veel vrouwen in die tijd: ze hoorden zich wel te emanciperen, maar in de praktijk bleken werk en gezin amper te combineren. Tiens, dat klinkt nog eens behoorlijk actueel ook.

'Mama wil weg' is nog te beluisteren via npodoc.nl/radiodoc.

Elke dag luistert een redacteur met gespitste oren naar de radio

Joyce de Badts

Copyright © 2015 Corelio. Alle rechten voorbehouden